Lípa Musica

Za všechno může Eva

25 let festivalu

Za všechno může Eva!

21/10/19 h
Děčín, Městské divadlo

premiérový program
zahajovací koncert Kruhu přátel hudby

Bella Adamova / mezzosoprán
Malte Schäfer / klavír

V programu jsou použity fragmenty obrazů
© Šárka Růžičková Zadáková

Překlady písňových textů
© Vlasta Reitteterová a Progress Language Institute

Gabriel Fauré (1845–1924)
Paradis, La chanson d'Ève, op. 95, č. 1

Viktor Ullmann (1898–1944)
Claire Vénus, Šest sonetů na texty Louise Labé, op. 34, č. 1

Benjamin Britten (1913–1976)
A Charm, A Charm of Lullabies

Gabriel Fauré
Prima verba, La chanson d´Ève, op. 95, č. 2

Sergej Rachmaninov (1873–1943)
Au, op. 38, č. 6

Gabriel Fauré
Roses ardentes, La chanson d'Ève, op. 95, č. 3

Alma Mahler (1879–1964)
Licht in der Nacht, Vier Lieder, č. 3

Gabriel Fauré
Comme Dieu rayonne, La chanson d'Ève, op. 95, č. 4

Sergej Rachmaninov
Před ikonou, op. 21, č. 10

Gabriel Fauré
L´aube blanche, La chanson d'Ève, op. 95, č. 5

Johannes Brahms (1833–1897)
Mädchenfluch, op. 69, č. 9

Přestávka

Alfred Schnittke (1934–1998)
Prosté je mé držení těla,
Tři básně Mariny Cvětajevové, č. 1

Gabriel Fauré
Eau vivante, La chanson d'Ève, op. 95, č. 6.

Margaret Bonds (1913–1972)
The Negro Speaks of Rivers

Franz Schubert (1797–1828)
Gretchen am Spinnrade, D. 118

Gabriel Fauré
Veilles-tu, ma senteur de soleil?, La chanson d'Ève,
op. 95, č. 7

Paul Hindemith (1895–1963)
Traum, op. 18, č. 3

Gabriel Fauré
Dans un parfum de roses blanches,
La chanson d'Ève, op. 95, č. 8

Hugo Wolf (1860–1903)
Sie blasen zum Abmarsch, Spanisches Liederbuch

Gabriel Fauré
Crépuscule, La chanson d'Ève, op. 95, č. 9

Robert Schumann (1810–1856)
Auf einer Burg, op. 39, č. 7

Hugo Wolf
Bei einer Trauung, Mörike-Lieder, č. 51

Kurt Weill (1900–1950)
Die Seeräuber-Jenny, Dreigroschenoper

Gabriel Fauré
O mort, poussière d'étoiles,
La chanson d'Ève, op. 95, č. 10

Za všechno může Eva!

Těžko najít známější ženu světových dějin. A proto je překvapivé, jak málo toho o ní vlastně víme. Biblický text jí věnuje jen několik vět, ale jejich důsledky prostupují celou západní kulturou. Eva se stala symbolem prvního rozhodnutí, prvního poznání i první ztráty. Od chvíle, kdy opustila rajskou zahradu, už žádný lidský příběh není bez bolesti, touhy, lásky, viny ani naděje.

Právě tento okamžik tvoří pomyslnou osu dnešního recitálu. Gabriel Fauré ve svém pozdním písňovém cyklu La chanson d'Ève nesleduje dramatický biblický děj. Zhudebnil básně Charlese van Lerbergheho, který Evu zachytil jinak – jako bytost fascinovanou krásou světa, světlem, vodou, květinami i tajemstvím života. Jeho Eva není svůdkyní ani hříšnicí. Spíše naslouchá přírodě a pomalu objevuje sama sebe. Fauré tuto jemnou poezii proměnil v hudbu neobyčejně subtilní, téměř beztížnou. Na sklonku života se vzdal velkých romantických gest a soustředil se na nepatrné proměny barev, harmonie a nálad. Klavír zde není pouhým doprovodem, ale rovnocenným partnerem hlasu: jednou kreslí třpyt ranního světla, jindy nechává čas téměř neznatelně plynout v jemných harmonických odstínech. Cyklus se tak stává meditací o lidské existenci od prvního úžasu až k poslední písni, v níž se smrt proměňuje v „hvězdný prach".

Jednotlivé části Faurého cyklu nejsou uvedeny pohromadě, ale proplétají se celým večerem jako návraty do ztraceného ráje. Mezi ně vstupují ženy z jiných časů, jiných zemí i jiných příběhů. Jako by ukazovaly, co všechno následovalo poté. Některé z nich jsou téměř archetypální. Schubertova Markétka marně hledá klid po setkání s Faustem; její neúnavně se otáčející kolovrat patří k nejslavnějším hudebním obrazům v dějinách písně. V písni Auf einer Burg rozehrává Schumann podmanivou romantickou baladu, kde se svatební veselí odehrává ve stínu dávné kletby, zatímco Brahmsova Mädchenfluch zachycuje okamžik, kdy se zklamaná láska promění v prudkou výhružku a vzdor vůči světu. Písně z cyklu A Charm of Lullabies Benjamina Brittena odhalují mateřství nikoli jako idylu, ale jako prostor úzkosti, magie i bezmoci (ukolébavky mají v anglické

hudební historii specifické místo, zhudebňují texty básníků od renesance po současnost – báseň A Charm napsal Thomas Randolph). Sergej Rachmaninov nechává zaznít vroucí modlitbu ženy klečící před ikonou i bolestně intimní vyznání v písni Au, kde prosté slovo „ach" nese tíhu celého lidského citu. Hugo Wolf s mimořádnou psychologickou jemností střídá tragiku i ironii – od úzkosti z válečného loučení ve Španělském zpěvníku až po jízlivý pohled na manželství v písni Bei einer Trauung. A Weillova pirátka Jenny proměňuje vlastní ponížení v divadelní sen o pomstě.

Vedle známých autorů zaznívají i hlasy, které se na koncertních pódiích objevují méně často. Viktor Ullmann zhudebnil renesanční sonety francouzské básnířky Louise Labé s mimořádným citem pro francouzský text a jeho melodiku. Alfred Schnittke sáhl po poezii Mariny Cvětajevové, jejíž naléhavý, úsporný výraz umocňuje střídmá, koncentrovaná hudební řeč. Program navíc nehledá společného jmenovatele pouze v ženských hrdinkách a připomíná roli žen skladatelek. Alma Mahler, dlouho známější především jako manželka Gustava Mahlera, patří k výrazným písňovým autorkám své generace. Její písně spojují pozdně romantickou smyslnost s mimořádnou citlivostí k básnickému slovu. Margaret Bonds se zase stala jednou z prvních afroamerických skladatelek, které získaly širší mezinárodní uznání. Zhudebnila i slavnou báseň Langstona Hughese The Negro Speaks of Rivers – skladbu, v níž se černošská hudební kultura a klasická kompoziční technika spojují v působivý celek.

Dnešní recitál je spíše než přehlídkou slavných ženských postav mozaikou lidských zkušeností. Eva v ní zůstává na začátku všeho – ne jako původkyně lidského neštěstí, ale jako první hlas, z něhož se postupně rodí všechny ostatní. A právě proto mezi nimi může po více než sto letech stále znovu zaznít i Faurého tichá, křehká píseň.

Lucie Maňourová

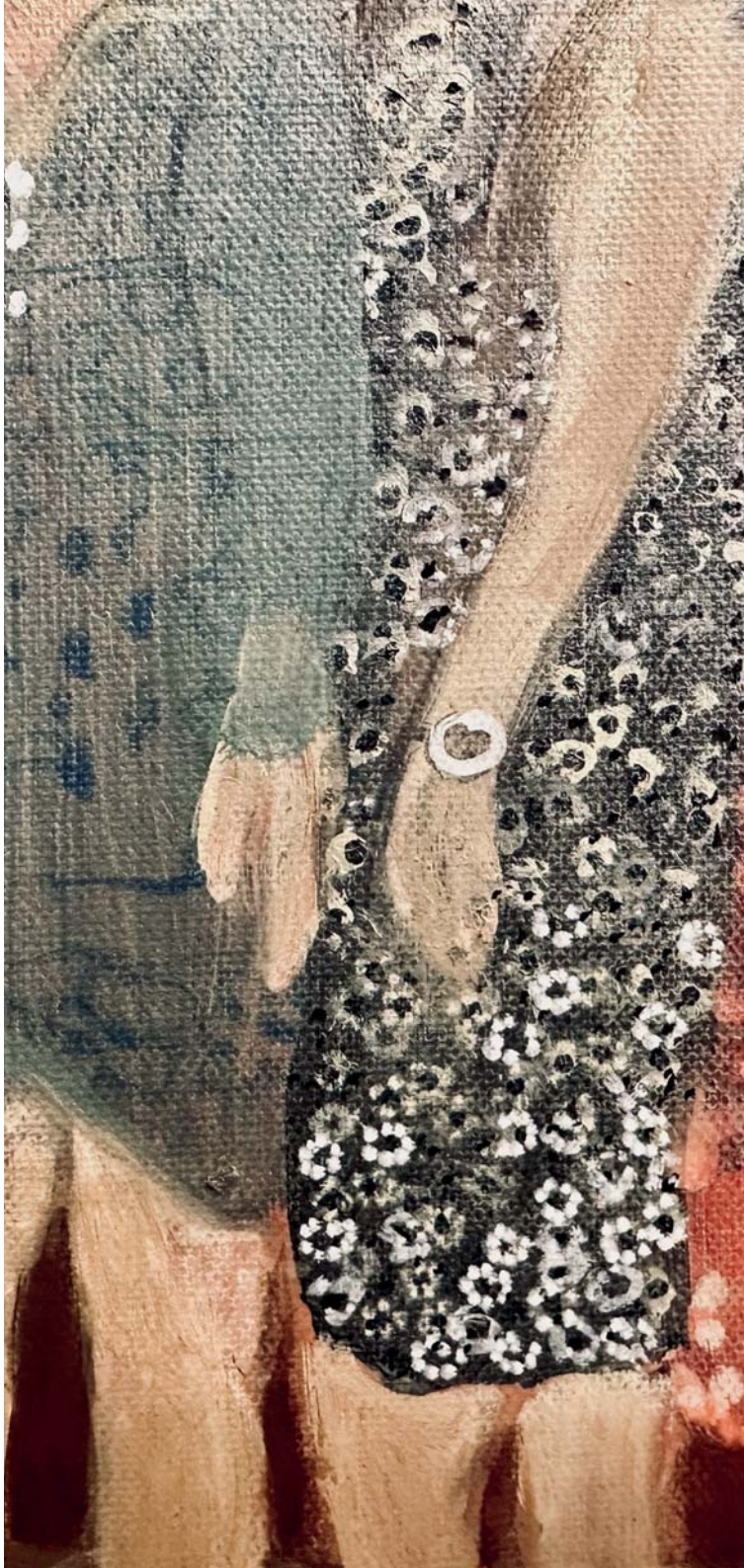

Paradis
Charles van Lerberghe

C'est le premier matin du monde.
Comme une fleur confuse exhalée de la nuit,
Au souffle nouveau qui se lève des ondes,
Un jardin bleu s'épanouit.

Tout s'y confond encore et tout s'y mêle,
Frissons de feuilles, chants d'oiseaux,
Glissements d'ailes,
Sources qui sourdent, voix des airs, voix des eaux,
Murmure immense;
Et qui pourtant est du silence.

Ouvrant à la clarté ses doux et vagues yeux
La jeune et divine Ève
S'est éveillée de Dieu.

Et le monde à ses pieds s'étend comme un beau rêve.

Or Dieu lui dit: Va, fille humaine,
Et donne à tous les êtres
Que j'ai crées, une parole de tes lèvres,
Un son pour les connaître.

Et Ève s'en alla, docile à son seigneur,
En son bosquet de roses,
Donnant à toutes choses
Une parole, un son de ses lèvres de fleur:

Chose qui fuit, chose qui souffle, chose qui vole …

Cependant le jour passe, et vague, comme à l'aube,
Au crépuscule, peu à peu,
L'Éden s'endort et se dérobe
Dans le silence d'un songe bleu.

La voix s'est tue, mais tout l'écoute encore,
Tout demeure en attente;
Lorsque avec le lever de l'étoile du soir,
Ève chante.

Ráj

Je první ráno světa.
Jak nejasný květ, jejž vydechla noc,
v novém vánku stoupajícím z vln,
se rozevírá modrá zahrada.

Vše v ní dosud splývá, vše se spolu mísí:
chvění listů, ptačí zpěv,
šelest křídel,
prameny tryskající ze země,
hlasy vzduchu, hlasy vod,
nezměrný šepot,
jenž je však přece tichem.

Otvírajíc světlu své něžné a zastřené oči,
mladá a božská Eva
procitla z Boha.

A svět se jí u nohou
rozprostírá jako krásný sen.

Tu Bůh jí pravil: Jdi, dcero lidská,
a dej všem bytostem,
které jsem stvořil, slovo ze svých rtů,
zvuk, podle něhož je poznáš.

A Eva odešla, poslušná svému Pánu,
do růžového háje, dávajíc všem věcem slovo,
zvuk ze svých rtů jako květ:

Věc, která prchá,
věc, která dýchá,
věc, která létá…

Den však plyne; a zastřený jak za úsvitu,
se za soumraku Eden pozvolna ukládá k spánku
a ztrácí se v tichu modrého snu.
Hlas umlkl, vše mu však dosud naslouchá,
vše setrvává v očekávání;
a když vyjde večernice,
Eva zpívá.

Claire Vénus
Louise Labé

Claire Vénus, qui erres par les Cieux,
Entends ma voix qui en plaints chantera,
Tant que ta face au haut du Ciel luira,
Son long travail et souci ennuyeux.

Mon œil veillant s'attendrira bien mieux,
Et plus de pleurs te voyant jettera.
Mieux mon lit mol de larmes baignera,
De ses travaux voyant témoins tes yeux.

Donc des humains sont les lassés esprits
De doux repos et de sommeil épris.
J'endure mal tant que le Soleil luit ;

Et quand je suis quasi toute cassée,
Et que me suis mise en mon lit lassée,
Crier me faut mon mal toute la nuit.

Venuše zářivá

Venuše zářivá, tvou dráhu nebe zná,
slyšíš můj hlas, jak vroucně zpívá,
tvář tvoje z výšin se na mě dívá,
o velkém trápení je píseň bolestná.

Mé oči nespí a lítost bezedná,
záplavou slzí smutek neodplývá
mé něžné lože jím zaplaveno bývá,
když k tobě hledím vzhůru ode dna.

Znavení lidé klidně usínají,
jen já se trápím pro sluneční svit.
Však oni v spánku bolest nepoznají.

Můj duch i údy nemají proč žít,
v mém loži touha, smutek místo mají.
Noc slzí nedovolí oku zamhouřit.

A Charm
Thomas Randolph

Quiet!
Sleep! or I will make
Erinnys whip thee with a snake,
And cruel Rhadamanthus take
Thy body to the boiling lake,
Where fire and brimstones never slake;
Thy heart shall burn, thy head shall ache,
And ev'ry joint about thee quake;
And therefor dare not yet to wake!
Quiet, sleep!
Quiet, sleep!
Quiet!

Quiet!
Sleep! or thou shalt see
The horrid hags of Tartary,
Whose tresses ugly serpants be,
And Cerberus shall bark at thee,
And all the Furies that are three
The worst is called Tisiphone,
Shall lash thee to eternity;
And therefor sleep thou peacefully
Quiet, sleep!
Quiet, sleep!
Quiet!

Ukolébavka

Tiše!
Spi! Jinak pošlu Erínye,
ty na tebe pustí zmije!
Krutý Rhadamantos na to zle zírá,
vymáchá tě v horké tůni,
kde žhne oheň, hoří síra!
Srdce v tobě zprahne, hlava jako střep
a každičký kloub se viklá, klepy klep!
Proto spi a oči nerozlep!
Tiše, spi!
Tiše, spi!
Tiše!

Tiše!
Spi! Jinak tvoje zraky zdělí
ohavné Lítice z Tartaru, zlí běsi!
Jejich vlasy - klubko hadů
a štěkotem tě zažene Kerberos!
Kdybys toho neměl dost,
tak tě ty tři Fúrie - zlá Tysifoné v jejich čele -
mrskat budou na věčnost!
Proto dál tiše spinkej!
Tiše, spi!
Tiše, spi!
Tiše!

Prima verba
Charles van Lerberghe

Comme elle chante
Dans ma voix,
L'âme longtemps murmurante
Des fontaines et des bois!

Air limpide du paradis,
Avec tes grappes de rubis,
Avec tes gerbes de lumière,
Avec tes roses et tes fruits;

Quelle merveille en nous à cette heure!
Des paroles depuis des âges endormies
En des sons, en des fleurs,
Sur mes lèvres enfin prennent vie.

Depuis que mon souffle a dit leur chanson,
Depuis que ma voix les a créées,
Quel silence heureux et profond
Naît de leurs âmes allégées!

První slova

Jak zpívá
v mém hlase
duše, jež tak dlouho šeptala
ve studánkách a lesích!
Průzračný vzduchu ráje,
se svými hrozny rubínů,
se svými svazky světla,
se svými růžemi a plody;
jaký zázrak se v nás v tuto chvíli děje!
Slova, jež po věky spala,
ve zvucích, v květech
na mých rtech konečně ožívají.
Od chvíle, kdy můj dech vyslovil jejich píseň,
od chvíle, kdy je můj hlas stvořil,
jaké šťastné a hluboké ticho
se rodí z jejich duší zbavených tíhy!

Ay
Konstantin Dmitrijevič Balmont

Твой нежный смех был сказкою изменчивою,
Он звал как в сон зовёт свирельный звон.
И вот венком, стихом тебя увенчиваю.
Уйдём, бежим вдвоем на горный склон.

Но где же ты?
Лишь звон вершин позванивает
Цветку цветок средь дня зажег свечу.
И чей-то смех все в глубь меня заманивает.

Пою, ищу,
Ау!
Ау!
кричу.

Ach

Tvůj něžný smích mě lákal k pohádkovým piruetám,
volal mě jako zve ke spánku kouzelná píšťala.
A já ti, můj milý, věnec z veršů splétám.
Utečme tam, kde by nás horská úbočí obepínala.

Kdepak jsi?
Slyším jen vrcholků zvonění,
jeden květ druhému zapálil svíci.
A něčí smích nabádá k svádění.

Zpívám, hledám. Výkřik.
Haló!
Kde jsi?
Křik.

Roses ardentes
Charles van Lerberghe

Roses ardentes
Dans l'immobile nuit,
C'est en vous que je chante,
Et que je suis.

En vous, étincelles,
À la cime des bois,
Que je suis éternelle,
Et que je vois.

Ô mer profonde,
C'est en toi que mon sang
Renaît vague blonde,
Et flot dansant.

Et c'est en toi, force suprême,
Soleil radieux,
Que mon âme elle-même
Atteint son dieu!

Planoucí růže

Planoucí růže
v nehybné noci,
ve vás já zpívám,
ve vás já jsem.

Ve vás, jiskry
nad vrcholky lesů,
jsem věčná
a skrze vás vidím.

Ó hluboké moře,
v tobě se má krev
znovu rodí jako zlatá vlna,
jako tančící příboj.

A v tobě, svrchovaná sílo,
zářící slunce,
má duše sama
dochází ke svému bohu!

Licht in der Nacht
Otto Julius Bierbaum

Ringsum dunkle Nacht
Hüllt in Schwarz mich ein.
Zage flimmert gelb
Ferneher ein Schein.

Ist als wie ein Trost,
Eine Stimme still,
Die dein Herz aufruft,
Das verzagen will.

Kleines, gelbes Licht,
Bist mir wie der Stern
Über'm Hause einst
Jesuchrists des Herrn.

Und da löscht es aus.
Und die Nacht wird schwer.
Schlafe, Herz, du hörst
Keine Stimme mehr.

Světlo v noci

Kolem je temná noc,
do černi schoulená,
bázlivě bliká mi
žlutá hvězda vzdálená!

Je pro mě útěchou
tichounké volání,
hlas tvého srdce
do mého zoufání.

To žluté světélko,
však dobře to vím,
je pro mě hvězdou
nad domem Kristovým.

A potom zhasne.
A padne noci tíž!
Spi, srdce. Spi, srdce.
Žádný hlas neslyšíš.

Comme Dieu rayonne
Charles van Lerberghe

Comme Dieu rayonne aujourd'hui,
Comme il exulte, comme il fleurit
Parmi ces roses et ces fruits!

Comme il murmure en cette fontaine!
Ah! comme il chante en ces oiseaux …
Qu'elle est suave son haleine
Dans l'odorant printemps nouveau!

Comme il se baigne dans la lumière
Avec amour, mon jeune dieu!
Toutes les choses de la terre
Sont ses vêtements radieux.

Jak Bůh září

Jak dnes Bůh září,
jak jásá, jak rozkvétá
mezi těmito růžemi a plody!

Jak šeptá v této studánce!
Ach, jak zpívá v těchto ptácích…
Jak sladký je jeho dech
ve vonném, nově zrozeném jaru!

Jak láskyplně tone ve světle,
můj mladý bůh!
Všechny věci této země
jsou jeho zářivým rouchem.

пред иконой
Arsenij Arkadijevič Goleniščev-Kutuzov

Она пред иконой стояла святою;
Скрестилися руки, уста шевелились;
Из глаз ея слёзы одна за другою
По бледным щекам жемчугами катились.

Она повторяла все чьё-то названье,
И взор озарялся молитвенным светом;
И было так много любви и страданья,
Так мало надежды в молении этом!

Она преклонилась и долго лежала,
Прильнув головою к земле безответной,
Как будто в томленьи немом ожидала,
Что голос над нею раздастся приветный.

Но было все тихо в молчании ночи,
Лампада мерцала во мраке тревожном,
И скорбно смотрели Спасителя очи
На очи, просящия о невозможном.

Před ikonou

Dívka před svatou ikonou stála,
paže sepjaté, rty se tiše modlily;
z očí slzy jako perly ze zlata
se bledými tvářemi brodily.

Stále šeptala něčí jméno,
pohled její byl světla plný.
Tolik bylo lásky a utrpení toho!
Život bez naděje jest však neúplný.

Uklonila se až k samé zemi,
prosila, odpověď ale nepřichází.
V tichém očekávání silami všemi
doufala zaslechnout hlas esenciální.

Avšak noc byla tichá a mlčela dále,
jen lampička blikala před ikonou.
Spasitelovy oči hleděly stále
do očí na prosbu její nemožnou.

L'aube blanche
Charles van Lerberghe

L'aube blanche dit à mon rêve:
Éveille-toi, le soleil luit.
Mon âme écoute, et je soulève
Un peu mes paupières vers lui.

Un rayon de lumière touche
La pâle fleur de mes yeux bleus;
Une flamme éveille ma bouche,
Un souffle éveille mes cheveux.

Et mon âme, comme une rose
Tremblante, lente, tout le jour,
S'éveille à la beauté des choses,
Comme mon cœur à leur amour.

Bílý úsvit

Bílý úsvit praví mému snu:
Probuď se, slunce září.
Má duše naslouchá a já k němu
zlehka pozvedám svá víčka.

Paprsek světla se dotýká
bledého květu mých modrých očí;
plamen probouzí má ústa,
vánek probouzí mé vlasy.

A má duše, podobna růži,
jež se chvěje, zvolna po celý den
procitá ke kráse věcí,
tak jako mé srdce k lásce k nim.

Mädchenfluch
Siegfried Kapper

Ruft die Mutter, ruft der Tochter
Über drei Gebirge:
„Ist, o Mara, liebe Tochter,
Ist gebleicht das Linnen?“

Ihr zurück die junge Tochter
Über neun Gebirge:
„Nicht in’s Wasser, liebe Mutter,
Taucht’ ich noch das Linnen,
Denn, o sieh’, es hat das Wasser
Jawo mir getrübet.—
Wie dann erst, o liebe Mutter,
Hätt’ ich es gebleicht schon!
Fluch’ ihm, Mutter, liebe Mutter!
Ich auch will ihm fluchen.
Gäbe Gott im hellen Himmel,
Dass er sich erhänge—
An ein böses Bäumchen hänge,
An den weissen Hals mir!
Gäbe Gott im hellen Himmel,
Dass er lieg’ gefangen—
Lieg’ gefangen tief im Kerker,
An der weissen Brust mir!
Gäbe Gott, der Herr im Himmel,
Dass er Ketten trage—
Ketten trage, festgeschlungen,
Meine weissen Arme!
Gäbe Gott im hellen Himmel,
Dass ihn nähm’ das Wasser—
Dass ihn nähm’ das wilde Wasser,
Mir in’s Haus ihn bringe!“

Dívčina kletba

Volá matka, volá dceru
přes tři vrchy, přes kopce:
Maro moje, dcero mílá,
už jsi plátno vybílila?“
Zpátky volá dcera mladá
přes vrchů už devatero:
„Ještě plátno, matko milá,
do vody jsem nesmočila,
voda se mi, zničehonic,
jaksi trochu zakalila. –
Jak bych mohla, matko milá,
mít už plátno vybílené!
Proklínej ho, matko milá!
I já na ně kletbu sešlu.
Kéž dá Pánbůh v jasném nebi,
jen aby se pověsilo –
Na zlém stromku bude viset,
viset na mé bílé šíji!
Kéž dá Pánbůh v jasném nebi,
ať leží pevně spoutané –
hluboko v temném žaláři,
na mé bílé hrudi!
Kéž dá Bůh, Pán nebeský,
ať okovy tuhé nosí –
okovy nosí, pevně uzamčené,
to jsou mé bílé paže!
Kéž dá Pánbůh v jasném nebi,
aby ho jen voda vzala –
divá voda by ho vzala,
a domů mi ho přinesla!

Проста моя осанка,
Marina Ivanovna Cvětajevová

Проста моя осанка,
Нищ мой домашний кров.
Ведь я островитянка
С далеких островов!

Живу — никто не нужен!
Взошел — ночей не сплю.
Согреть чужому ужин —
Жилье свое спалю!

Взглянул — так и знакомый,
Взошел — так и живи!
Просты наши законы:
Написаны в крови.

Луну заманим с неба
В ладонь — коли мила!
Ну а ушел — как не был,
И я — как не была.

Гляжу на след ножовый:
Успеет ли зажить
До первого чужого,
Который скажет: пить.

Prosté je mé držení těla

Důstojnost má je prostá,
můj domov chudý je.
Svět ve mně vidí hosta
z tuze dalekého kraje!

Žiju, srdce bez poskvrn.
Když vejde, pak vůbec nespím.
Pro sladký cizinci pokrm
střechu nad hlavou spálím.

Vidíš mě – odjakživa tě znám.
Vešel jsi – a těla tu budou.
Já naše zákony na seznam
sepíšu krví rudou.

Do dlaní já sevřu lunu,
když srdce mé láskou vře.
Odešel – z myšlenek tě odsunu.
A nitro mé se uzavře.

Bolest po noži nepoleví,
možná stihne se mi zahojit,
než další cizinec se tu zjeví
a vyřkne pouze: pít.

Eau vivante
Charles van Lerberghe

Que tu es simple et claire,
Eau vivante,
Qui, du sein de la terre,
Jaillis en ces bassins et chantes!

Ô fontaine divine et pure,
Les plantes aspirent
Ta liquide clarté;
La biche et la colombe en toi se désaltèrent.

Et tu descends par des pentes douces
De fleurs et de mousses,
Vers l'océan originel,
Toi qui passes et vas, sans cesse, et jamais lasse
De la terre à la mer et de la mer au ciel.

Voda živá

Jak prostá jsi a průzračná,
vodo živá,
jež z lůna země
prýštíš do těchto tůní a zpíváš!

Ó prameni božský a čistý,
rostliny vpíjejí
tvůj tekutý jas;
laň i holubice v tobě žízeň tiší.

A ty stékáš po mírných svazích
mezi květy a mechem
k prapůvodnímu oceánu,
ty, jež plyneš a proudíš,
bez ustání a nikdy znavená,
ze země k moři a z moře k nebi.

The Negro Speaks of Rivers
Langston Hughes

I've known rivers:
I've known rivers ancient as the world and older
than the flow of human blood in human veins.

My soul has grown deep like the rivers.

I bathed in the Euphrates when dawns were young.
I built my hut near the Congo and it lulled me to sleep.
I looked upon the Nile and raised the pyramids above it.
I heard the singing of the Mississippi when Abe Lincoln
went down to New Orleans,
and I've seen its muddy bosom turn all golden
in the sunset.

I've known rivers:
Ancient, dusky rivers.

My soul has grown deep like the rivers.

Černoch promlouvá o řekách

Poznal jsem řeky:
řeky staré jako svět
a starší než proud krve v lidských žilách.

Má duše vrostla v hlubiny těch řek.

Omyl jsem se v Eufratu, kdysi na úsvitu věků.
Svou chatrč postavil jsem poblíž Konga,
jehož šum mě ukolébal v sen.
Obhlédl jsem Nil a vztyčil u něj pyramidy.
Slyšel jsem zpěv Mississippi,
když se Abe Lincoln plavil do New Orleans,
a viděl jsem, jak se její kalné vody při západu slunce
proměnily ve zlato.

Poznal jsem řeky:
řeky prastaré a ztemnělé.

Má duše vrostla v hlubiny těch řek.

Gretchen am Spinnrade
Johann Wolfgang von Goethe

Meine Ruh' ist hin,
Mein Herz ist schwer,
Ich finde sie nimmer
Und nimmermehr.

Wo ich ihn nicht hab'
Ist mir das Grab,
Die ganze Welt
Ist mir vergällt.

Mein armer Kopf
Ist mir verrückt
Mein armer Sinn
Ist mir zerstückt.

Meine Ruh' ist hin,
Mein Herz ist schwer,
Ich finde sie nimmer
Und nimmermehr.

Nach ihm nur schau' ich
Zum Fenster hinaus,
Nach ihm nur geh' ich
Aus dem Haus.

Sein hoher Gang,
Sein' edle Gestalt,
Seines Mundes Lächeln,
Seiner Augen Gewalt.

Und seiner Rede
Zauberfluss.
Sein Händedruck,
Und ach, sein Kuss!

Meine Ruh' ist hin,
Mein Herz ist schwer,
Ich finde sie nimmer
Und nimmermehr.

Mein Busen drängt sich
Nach ihm hin.
Ach dürft' ich fassen
Und halten ihn.

Und küssen ihn
So wie ich wollt'
An seinen Küssen
Vergehen sollt'!

Markétka u kolovrátku

Můj klid ten tam,
mé srdce je mdlé,
už nedojdu míru,
už nikdy ne.

Kde není můj pán,
tam hrob svůj mám,
celičký svět
je mi žluč a jed.

Má hlavička, ach,
je potřeštěná,
má ubohá mysl
roztříštěná.

Můj klid ten tam,
mé srdce je mdlé,
už nedojdu míru,
už nikdy ne.

Já za ním se dívám
okýnkem,
za ním jen chodím,
když venku jsem.

Jeho odvážný krok,
jeho ztepilý růst,
jeho očí síla
a úsměv úst!

Jak plyne mu tokem
řeč kouzelná,
jak tiskne ruku,
jak líbat zná!

Můj klid ten tam,
mé srdce je mdlé,
už nedojdu míru,
už nikdy ne.

Po něm, můj Bože,
se touhou chvím.
Ó kéž ho stihnu,
kéž zachytím!

Kéž držet ho smím,
kéž zulíbám,
kéž z polibků jeho
smrt svou mám!

(překlad Otokar Fischer)

Veilles-tu, ma senteur de soleil?
Charles van Lerberghe

Veilles-tu, ma senteur de soleil,
Mon arôme d'abeilles blondes,
Flottes-tu sur le monde,
Mon doux parfum de miel?

La nuit, lorsque mes pas
Dans le silence rôdent,
M'annonces-tu, senteur de mes lilas,
Et de mes roses chaudes?

Suis-je comme une grappe de fruits
Cachés dans les feuilles,
Et que rien ne décèle,
Mais qu'on odore dans la nuit?

Sait-il, à cette heure,
Que j'entr'ouvre ma chevelure,
Et qu'elle respire;
Le sent-il sur la terre?

Sent-il que j'étends les bras,
Et que des lys de mes vallées
Ma voix qu'il n'entend pas
Est embaumée?

Bdíš, má sluneční vůně?

Bdíš, má sluneční vůně,
má vůně zlatavých včel,
vznášíš se nad světem,
má sladká medová vůně?

Když v noci mé kroky
bloudí tichem,
ohlašuješ můj příchod,
vůně mých šeříků
a horoucích růží?

Jsem jako hrozen plodů
ukrytých v listí,
jež nic neprozradí,
a přece jsou v noci cítit?

Ví snad on, že v tuto hodinu
si rozpuštím vlasy
a že dýchají?
Cítí to tam na zemi?

Cítí, že otevírám náruč
a že můj hlas, jejž neslyší,
je provoněn liliemi
z mých údolí?

Traum
Else Lasker-Schüler

Der Schlaf entführte mich in Deine Gärten,
In Deinen Traum – die Nacht war wolkenschwarz
umwunden –
Wie düstere Erden starrten Deine Augenrunden,
Und Deine Blicke waren Härten.

Und zwischen uns lag eine weite, steife,
Tonlose Ebene .....
Und meine Sehnsucht hingegebene,
Küßt Deinen Mund, die blassen Lippenstreife.

Sen

Sen unesl mě kamsi do zahrad tvých,
do tvého snu – do noci černočerně obroubené,
jak hroudy země zřely tvé oči zachmuřené
a pohledy tvé byly z těch nejtvrdších.

A mezi námi nehybná, až do dálky
nezvučná rovina se rozkládala.....
A moje touha, která se ti odevzdala,
líbá tvá ústa, tvých rtů bledé čárky.

Dans un parfum de roses blanches
Charles van Lerberghe

Dans un parfum de roses blanches
Elle est assise et songe;
Et l'ombre est belle comme s'il s'y mirait un ange.

L'ombre descend, le bosquet dort;
Entre les feuilles et les branches,
Sur le paradis bleu s'ouvre un paradis d'or.

Une voix qui chantait, tout à l'heure, murmure.
Un murmure s'exhale en haleine, et s'éteint.

Dans le silence il tombe des pétales …

Ve vůni bílých růží

Ve vůni bílých růží
sedí a sní;
a stín je tak krásný,
jako by se v něm anděl zhlížel.

Stín sestupuje, háj spí;
mezi listy a větvemi
se nad modrým rájem
otevírá ráj zlatý.

Hlas, který ještě před chvílí zpíval,
nyní šeptá.
Šepot se mění v dech
a utichá.

Do ticha padají okvětní lístky…

Sie blasen zum Abmarsch
Paul Heyse

Sie blasen zum Abmarsch,
Lieb Mütterlein.
Mein Liebster muss scheiden
Und lässt mich allein!

Am Himmel die Sterne
Sind kaum noch geflohn,
Da feuert von ferne
Das Fussvolk schon.
Kaum hört er den Ton,
Sein Ränzelein schnürt er,
Von hinnen marschiert er,
Mein Herz hinterdrein.
Mein Liebster muss scheiden
Und lässt mich allein!

Mir ist wie dem Tag,
Dem die Sonne geschwunden.
Mein Trauern nicht mag
So balde gesunden.
Nach nichts ich frag',
Keine Lust mehr heg' ich,
Nur Zwiesprach pfleg' ich
Mit meiner Pein –
Mein Liebster muss scheiden
Und lässt mich allein!

Už troubí k odchodu

Už troubí k odchodu,
matičko milá,
můj milý se loučí,
já sama tu zbyla!

Na nebi hvězdy
pozvolna mizejí,
a v dálce pěšáci
ostrými střílejí.
Sotva to zaslechne,
odsud už pochoduje,
tornistru na zádech,
srdce ho následuje.
Můj milý loučí se,
už teď mi schází.

Cítím se jako den,
kdy slunce nevychází.
Vím, že smutek můj
hned tak nepomine,
na nic už neptám se,
teď starosti jsou jiné,
jen sama rozmlouvám
se svým trápením –
můj milý loučí se,
já sama tu zbyla!

Crépuscule
Charles van Lerberghe

Ce soir, à travers le bonheur,
Qui donc soupire, qu'est-ce qui pleure?
Qu'est-ce qui vient palpiter sur mon cœur,
Comme un oiseau blessé?

Est-ce une voix future,
Une voix du passé?
J'écoute, jusqu'à la souffrance,
Ce son dans le silence.

Île d'oubli, ô Paradis!
Quel cri déchire, dans la nuit,
Ta voix qui me berce?

Quel cri traverse
Ta ceinture de fleurs,
Et ton beau voile d'allégresse?

Soumrak

Kdo to dnes večer vzdychá
uprostřed štěstí,
co to pláče?
Co se mi chvěje na srdci
jak poraněný pták?

Je to hlas budoucnosti,
či hlas minulosti?
Naslouchám až k bolesti
tomu zvuku v tichu.

Ostrove zapomnění, ó ráji!
Jaký výkřik v noci
drásá tvůj hlas, jenž mě konejší?
Jaký výkřik proniká
tvým pásem květů
a tvým krásným závojem radosti?

Auf einer Burg
Joseph von Eichendorff

Eingeschlafen auf der Lauer
Oben ist der alte Ritter;
Drüben gehen Regenschauer,
Und der Wald rauscht durch das Gitter.

Eingewachsen Bart und Haare,
Und versteinert Brust und Krause,
Sitzt er viele hundert Jahre
Oben in der stillen Klause.

Draußen ist es still und friedlich,
Alle sind in's Tal gezogen,
Waldesvögel einsam singen
In den leeren Fensterbogen.

Eine Hochzeit fährt da unten
Auf dem Rhein im Sonnenscheine,
Musikanten spielen munter,
Und die schöne Braut, die weinet.

Na hradě

Už dávno usnul na hlídce
tam nahoře starý rytíř;
krajem se honí přeháňky
les šumí skrze vikýř.

Má plnovous a dlouhý vlas,
hruď a šíje mu zkameněly,
sedává tam už stovky let,
odsouzený do tiché cely.

Venku je ticho a příjemně,
všichni v údolí pospíchají,
a lesní ptáci, co sedí na oknech
na cestu dolů jim zazpívají.

Svatba se slaví tam na Rýně,
slunce snoubencům září vstříc,
muzikanti tam vyhrávají,
a nevěsta – ta má uslzenou líc.

Bei einer Trauung
Eduard Mörike

Vor lauter hochadligen Zeugen
Kopuliert man ihrer zwei;
Die Orgel hängt voll Geigen,
Der Himmel nicht, mein Treu!

Seht doch, sie weint ja greulich,
Er macht ein Gesicht abscheulich!
Denn leider freilich, freilich,
Keine Lieb ist nicht dabei.

Při oddavkách

Před svědky vysoko rozenými
ty dva teď oddávají;
z varhan znějí housličky,
však z nebe nevisí, můj drahý!

Vždyť pohleď, jak pláče usedavě,
a on je celý podmračený!
Protože žel, ach bohužel,
láska v tom svazku žádná není.

Die Seeräuber-Jenny
Bertolt Brecht

Meine Herren, heute sehen Sie mich Gläser abwaschen
Und ich mache das Bett für jeden.
Und Sie geben mir einen Penny und ich bedanke mich schnell
Und Sie sehen meine Lumpen und dies lumpige Hotel
Und Sie wissen nicht, mit wem Sie reden.
Aber eines Abends wird ein Geschrei sein am Hafen
Und man fragt: Was ist das für ein Geschrei?
Und man wird mich lächeln sehn bei meinen Gläsern
Und man sagt: Was lächelt die dabei?
Und ein Schiff mit acht Segeln
Und mit fünfzig Kanonen
Wird liegen am Kai.

Man sagt: Geh, wisch deine Gläser, mein Kind
Und man reicht mir den Penny hin.
Und der Penny wird genommen, und das Bett wird gemacht!
(Es wird keiner mehr drin schlafen in dieser Nacht.)
Und sie wissen immer noch nicht, wer ich bin.
Aber eines Abends wird ein Getös sein am Hafen
Und man fragt: Was ist das für ein Getös?
Und man wird mich stehen sehen hinterm Fenster
Und man sagt: Was lächelt die so bös?
Und das Schiff mit acht Segeln
Und mit fünfzig Kanonen
Wird beschiessen die Stadt.

Meine Herren, da wird ihr Lachen aufhören
Denn die Mauern werden fallen hin
Und die Stadt wird gemacht dem Erdboden gleich.
Nur ein lumpiges Hotel wird verschont von dem Streich
Und man fragt: Wer wohnt Besonderer darin?
Und in dieser Nacht wird ein Geschrei um das Hotel sein
Und man fragt: Warum wird das Hotel verschont?
Und man wird mich sehen treten aus der Tür am Morgen
Und man sagt: Die hat darin gewohnt?
Und das Schiff mit acht Segeln
Und mit fünfzig Kanonen
Wird beflaggen den Mast.

Pirátská Jenny

Pánové, dnes vidíte mne umývat tu sklenice
a pro každého rozhodím prádlo přes pelest.
Vy dáte mi penny a já hned řeknu dík,
tenhle hotel mi nestojí ani za pětník,
ale to ještě nevíte, s kým máte tu čest.
Ale jednoho dne uslyšíte v přístavu křik
a budete se ptát: Co to je za řev najednou v tom tichu?
Uvidíte mne, jak se u svých sklenic usmívám
a budete říkat: Co je jí na tom vlastně k smíchu?
A loď s osmi plachtami
a padesáti děly
přistane.

Říkají mi: Jdi, umyj ty sklenice, děvče,
a dají mi mizerný penny k tomu údělu.
A já to penny vezmu a postel ustelu!
(Téhle noci už v ní nikdo nebude spát.)
A pořád nevíte, do jaké přihrádky si mne dát.
Až jednoho dne nastane v přístavu vřava
a budete se ptát: Kdo ten rámus vlastně vydává?
A uvidíte mne stát u okna
a budete se ptát: Proč se tak divně usmívá?
A loď s osmi plachtami
a padesáti děly
bude střílet na město.

A pak, pánové, potom vás přejde smích,
protože hradby města padnou, jak by nikdy nebyly,
tam, kde stálo město bude rovná zem.
Jen jeden zpustlý hotel bude ušetřen
a budete se ptát: Kdo výjimečný tam míval obydlí?
A v té noci se bude křičet kolem hotelu
a budete se ptát: Proč byl ten hotel ušetřen?
A řeknete: Tak tahle tam teda bydlela?
To až uvidíte mne ráno ve dveřích, až bude den.
A loď s osmi plachtami
a padesáti děly
vytáhne vlajku na stožár..

Und es werden kommen hundert gen Mittag an Land
Und werden in den Schatten treten
Und fangen einen jeglichen aus jeglicher Tür
Und legen ihn in Ketten und bringen vor mir
Und fragen: Welchen sollen wir töten?
Und an diesem Mittag wird es still sein am Hafen
Wenn man fragt, wer wohl sterben muss.
Und dann werden Sie mich sagen hören: Alle!
Und wenn dann der Kopf fällt, sag ich: Hoppla!
Und das Schiff mit acht Segeln
Und mit fünfzig Kanonen
Wird entschwinden mit mir.

A o polednách přijdou stovky lidí
každý z nich milosrdným stínem skryt
popadne někoho z každých dveří
a nasadí mu pouta, každému stejně měří.
Ke mně je přivedou a zeptají se: Koho z nich zabít?
A o tomto poledni bude v přístavu klid,
když padne otázka, kdo má umřít.
A pak mne uslyšíte, jak říkám: Všichni!
A až padne hlava, řeknu: hopla!
A loď s osmi plachtami
a padesáti děly
zmizí zas, a já s ní.

O mort, poussière d'étoiles
Charles van Lerberghe

Ô mort, poussière d'étoiles,
Lève-toi sous mes pas!

Viens, ô douce vague qui brille
Dans les ténèbres;
Emporte-moi dans ton néant!

Viens, souffle sombre où je vacille,
Comme une flamme ivre de vent!

C'est en toi que je veux m'étendre,
M'éteindre et me dissoudre,
Mort, où mon âme aspire!

Viens, brise-moi comme une fleur d'écume.
Une fleur de soleil à la cime
Des eaux,

Et comme d'une amphore d'or
Un vin de flamme et d'arome divin,
Épanche mon âme
En ton abîme, pour qu'elle embaume
La terre sombre et le souffle des morts.

Ó smrti, prachu hvězd

Ó smrti, prachu hvězd,
povstaň pod mými kroky!

Přijď, ó něžná vlno,
jež zříš v temnotách;
odnes mě do své nicoty!

Přijď, temný vánku,
v němž se chvěji
jak plamen opilý větrem!

V tobě se chci rozprostřít,
zhasnout a rozplynout se,
smrti, po níž má duše touží!

Přijď, zlom mě
jako květ z pěny,
jako sluneční květ
na hřebeni vod;

a jako ze zlaté amfory
víno z plamene a božské vůně
vylij mou duši do své propasti,
aby provoněla temnou zemi
a dech mrtvých.

Bella Adamova

Kritici ji označují za „okouzlující kaleidoskop vokálních možností" (Opera Plus) a BBC Music Magazine ji zařadil mezi vycházející hvězdy. Adamova exceluje v písňovém repertoáru, který interpretuje s hlubokým vhledem a originálním dramaturgickým přístupem.

Rodačka z Grozného vyrůstala v Praze, studovala ve světě. S přirozenou lehkostí se pohybuje v různých hudebních obdobích, žánrech i kulturách, nicméně středobodem jejího uměleckého zájmu je píseň. Její interpretační rozpětí sahá od baroka po současnou hudbu, od recitálů po orchestrální koncerty. Vystoupila s Českou filharmonií a Jakubem Hrůšou na BBC Proms i festivalu Dvořákova Praha, zpívala s FOK Mahlerovy symfonie a spolupracovala s řadou předních souborů a dirigentů. Na operním jevišti se představila například v Rusalce v Národním divadle či v Carmen v Theater Bielefeld. Pravidelně vystupuje na prestižních festivalech, věnuje se i objevování méně známého repertoáru a jeho novým interpretačním možnostem.

Získala ocenění na prestižních mezinárodních soutěžích, včetně hlavní ceny na International Vocal Competition. Spolu s klavíristou Malte Schäferem je laureátkou mezinárodní soutěže Schubert and Modern Music Competition ve Štýrském Hradci v kategorii Lied duo.

S klavíristou Michaelem Geesem vydala dvě kritikou oceňovaná alba - „Blooming" (2019) a „There is Home" (2023), které rozvíjí koncept hledání a definování pocitu domova prostřednictvím písní Pavla Haase, Benjamina Brittena, Gustava Mahlera a Modesta Musorgského, volně propojených improvizacemi na vybrané básně.

Malte Schäfer

Vystudoval hru na klavír na hudební akademii v Lübecku a londýnské Guildhall School of Music & Drama. Následně získal dva magisterské tituly v komorní hře a písňovém doprovodu na Hochschule für Musik, Theater und Medien v Hannoveru a prestižní Conservatoire national supérier de musique et de danse v Paříži.

Je laureátem řady významných soutěží. Společně s tenorem Ronanem Cailletem získal cenu „Prix de Mélodie française" na pařížské soutěži Nadi a Lili Boulangerových a zvláštní ceny na soutěžích Huga Wolfa ve Stuttgartu a Deutscher Musikwettbewerb. Na Mezinárodní soutěži Roberta Schumanna obdržel cenu pro nejlepšího korepetitora za interpretaci cyklů Básníkova láska a Liederkreis op. 39. S pěvkyní Bellou Adamovou si odnesl 2. cenu ze soutěže Franz Schubert und die Moderne ve Štýrském Hradci. Získal také stipendia Spolku Richarda Wagnera a nadace Yehudi Menuhin Live Music Now.

Jako vyhledávaný komorní hráč a korepetitor vystoupil v předních síních včetně Carnegie Hall v New Yorku, Elbphilharmonie v Hamburku či v Lucernu, i na festivalech jako Pražské jaro nebo Heidelberger Frühling. Jeho nahrávky pravidelně vysílají stanice France Musique, Deutschlandfunk Kultur či NDR Kultur.

Věnuje se i pedagogice – vyučuje písňovou interpretaci na hudebních univerzitách v Hannoveru a Kolíně nad Rýnem a vede oddělení klávesových nástrojů na hudební škole v Uelzenu.

A příběh hudby pokračuje…

Nenechte si ujít další hudební kapitoly Vašeho festivalu

Listy důvěrné

pá 23/10/19 h
Sychrov, Zámecká galerie

Kukal Quartet

Co všechno může být ukryto v hudebním dopise? Zatímco Dvořák svou lásku ke světu zpívá v líbezných melodiích, Janáček ji do strun doslova křičí v odvážných moderních barvách. To vše v podání vycházející hvězdy na českém kvartetním nebi.

Jubilate Deo

út 27/10/19 h
Nový Bor, Městské divadlo

Jana Semerádová & Collegium Marianum

Velkolepá hudba Jana Dismase Zelenky i francouzských mistrů rozzáří v předvečer státního svátku Nový Bor hudebním ohňostrojem plným radosti, barokního lesku i vznešeného půvabu.

Bolest jako žádá jiný / Epilog

po 2/11/20 h
Liberec, kostel Nalezení sv. Kříže

Collegium Vocale Gent & Barbora Kabátková

Jeden z nejvýznamnějších souborů současnosti, věhlasné Collegium Vocale Gent pod vedením české sopranistky Barbory Kabátkové zavítá do Liberce – mimořádná událost pro všechny milovníky vokální a renesanční hudby.

Hlavní partneři

Diamantoví mecenáši

Partneři dnešního koncertu

Festival se koná za laskavé podpory

Mediální partneři

Lípa Musica

11/9–2/11/2026

lipamusica.cz